
RKTL:n työraportteja 15/2011

Eläinluonnonvarat ja yhteis- kunta –tutkimusohjelman väliarviointi

Päivi Eskelinen, Leena Forsman, Juha Hiedanpää, Timo Mäkinen, Jani Pellikka, Juhani Salmi, Pekka Salmi ja Eila Seppänen

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki
2011

Julkaisija:
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Helsinki 2011

ISBN 978-951-776-863-4 (Verkkajulkaisu)

ISSN 1799-4756 (Verkkajulkaisu)

RKTL 2011

Kuvailulehti

Tekijät Päivi Eskelinen, Leena Forsman, Juha Hiedanpää, Timo Mäkinen, Jani Pellikka, Juhani Salmi, Pekka Salmi ja Eila Seppänen			
Nimeke Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman väliarviointi			
Vuosi 2011	Sivumäärä 15 + 2 liitettä	ISBN 978-951-776-863-4	ISSN 1799-4756 (PDF)
Yksikkö/tutkimusohjelma Elinkeino- ja yhteiskuntatutkimus/Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta			
Hyväksynyt Tutkimusjohtaja Riitta Rahkonen			
Tiivistelmä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos asetti vuonna 2009 Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelman. Ohjelman toimintaa aloitettiin jo vuonna 2008. Tämä raportti on ohjelman väliarviointi, ja se toteutettiin itsearviointina. Väliarvioinnissa tarkasteltiin tutkimusohjelman toimintaympäristössä ohjelman suunnittelun jälkeen tapahtuneita muutoksia ja ohjelman toimintaa. Toimintaympäristössä erottuu kolme sekä kala- että riistataloudessa voimistunutta ilmiötä: eläinluonnonvarojen käyttöön liittyvät ristiriidat, kestävän käytön tavoite elinkeino- ja harrastustoiminnassa sekä hallinnan kehittämisen tarpeet yhteiskunnan muuttuessa. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelma on ollut tutkimuslaitoksessa aivan uusi avaus, kokonaan talous- ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen keskittyvä hankekokonaisuus. Tässä vaiheessa voidaan jo nähdä, että se on ollut tarpeellinen ja tulevaisuuteen tähtäävä. Ohjelmassa on vuosina 2008 - 2011 toteutettu tai toteutettava 26 hanketta ja se on tuottanut 85 eri tyyppistä julkaisua. Ohjelman saavutuksia ovat olleet: • Ohjelmaa toteutettaessa on luotu uusia verkostoja ja saatu uusia tutkimuslaitoksessa aiemmin vieraampia yhteistyökumppaneita.• Tutkimuksessa on yhdistetty tietellistä ja käytännönläheistä työtä.• Ohjelmassa on toteutettu hankkeita, joita on ollut välittömästi hyödynnetty, esimerkiksi riistahallinnon uudistustyössä ja kalastuslainsäädännön kehittämisessä.• Eläinluonnonvaroihin liittyvien ristiriitojen hallinnan tutkimusta on laajennettu riistakysymyksistä kalatalouteen. Tutkimusohjelman toimikautta on vielä kaksi vuotta. Käynnissä ja alkamassa on useita hankkeita, jotka jatkuvat koko loppukauden ja sen ylikin. Toimintaa voidaan kuitenkin jossain määrin vielä tässä vaiheessa suunnata ja toiminnan edellytyksiä kehittää erityisesti panostamalla tutkimuslaitoksen talous- ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen henkilöstön vahvistamiseen.			
Asiasanat Eläinluonnonvarat, tutkimusohjelma, taloustieteellinen tutkimus, yhteiskuntatutkimus			
Julkaisun verkko-osoite http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/tyoraportit/Elainluonnonvarat_valiarviointi.pdf			
Yhteydenotot Etunimi Sukunimi, etunimi.sukunimi@rktl.fi			
Muita tietoja			

Sisällys

Kuvailulehti	3
1. Johdanto ja tutkimusohjelman kuvaus	5
2. Toimintaympäristössä ohjelman suunnittelun jälkeen tapahtuneet muutokset	5
2.1. Kala- ja riista kiinnostavat	5
2.2. Riistatalous ja pedot	6
2.3. Porotalous	7
2.4. Kalatalous	7
2.4.1. Vesiviljely	7
2.4.2. Ammattikalastus	7
2.4.3. Vapaa-ajankalastus	8
2.5. Luontomatkailu	9
3. Ohjelman toteuttaminen	10
3.1. Hankkeet	10
3.2. Rahoitus, kustannukset ja resurssit	10
3.3. Tuotokset	11
3.4. Miten ohjelmaa on suunnattu ja kehitetty sen toiminta-aikana?	11
4. Ohjelman teemojen ajankohtaisuus ja toteutuminen	12
5. Ohjelman toteutuksen ja toiminnan arvio	13
6. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	14
Liite 1.	16
Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman julkaisut vuosina 2008-2011	16
Liite 2.	20
Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta tutkimusohjelman tutkijoiden SWOT-analyysi ohjelman toiminnasta	20

1. Johdanto ja tutkimusohjelman kuvaus

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos asetti 6.3.2009 "Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta" - tutkimusohjelman vuosille 2009-2013. Ohjelmaa oli ideoitu ja suunniteltu vuosina 2007-2008. Ohjelmasuunnitelma valmistui 17.9. 2008 ja sen ulkopuolinen ennakoarviointi marraskuussa 2008. Muutamia ohjelmaan kuuluvia hankkeita käynnistettiin jo suunnittelun kuluessa. Ohjelman asettamiskirjeessä on määrätty, että ohjelman väliarvio tehdään vuonna 2011.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelman tavoitteena on tuottaa tietoa ja ratkaisumalleja joiden avulla kala-, riista- ja poroluonnonvarojen käytön ja hallinnan muutoksia voidaan tunnistaa ja ratkaista, kehittää uusia kehkeytyviä elinkeinoja toimialalle ja suunnitella eläinluonnonvarojen käyttöä entistä paremmin. Tutkimusohjelma painottuu yhteiskunta- ja taloustieteelliseen tutkimukseen ja luo yhdessä tutkimuslaitoksen biotieteellisen tutkimuksen kanssa pohjan monitieteiseen tutkimusyhteistyöhön.

Ohjelma koostuu neljästä teemasta, jotka ovat:

- Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus
- Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys
- Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot
- Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki.

Ohjelma toteutetaan tutkimusprojekteina. Niissä työskentelee RKTL:n ja yhteistyökumppaneiden tutkijoita. Ohjelmaan valittiin sisäisellä haulla ohjelmapäällikkö ja sitä on toteuttanut keskimäärin 6 vakinaista ja vuosittain vaihteleva määrä määräaikaisia tutkijoita. Tutkimuslaitos ei varannut ohjelmaa varten erityistä hankerahoitusta.

Tutkimusaihekokonaisuuden lisäksi ohjelma on toiminut myös RKTL:n Elinkeino- ja yhteiskuntatutkimuksen tulosityksikön sisäisen organisoitumisen välineenä.

Väliarviointi toteutetaan itsearviointina. Itsearviointi sopii hyvin arviointiin, jonka tarkoituksena on tehdä johtopäätöksiä operatiivisia nopeita suuntaamisratkaisuja varten. Väliarvioinnissa selvitetään vastaako ohjelma toimintaympäristön tilaa ja siinä mahdollisesti havaittuja muutoksia. Se kuvaa ohjelman etenemistä ja arvioi, eteneekö työ suunnitelmien mukaan. Väliarviointi antaa myös suosituksia tarpeellisista kehittämiskohteista, joihin ohjelman toimikaudella voidaan vielä puuttua.

Ohjelmassa toimivat tai ovat toimineet vakituisesti tai pidemmällä sopimuksilla tutkijat: Leena Forsman, Juha Hiedanpää, Kari Muje, Timo Mäkinen, Jani Pellikka, Sami Reunanen, Juhani Salmi, Pekka Salmi, Eila Seppänen, Anna-Liisa Toivonen ja Jarno Virtanen. Ohjelmapäällikkönä on toiminut Päivi Eskelinen. Hankkeissa on toiminut myös muita määräaikaisia tutkijoita, harjoittelijoita ja RKTL:n muihin yksiköihin sijoitettuja tutkijoita.

2. Toimintaympäristössä ohjelman suunnittelun jälkeen tapahtuneet muutokset

2.1. Kala- ja riista kiinnostavat

Toimintaympäristön analyysi tehtiin vuoden 2008 aikana ja perustui siihen mennessä, pääosin 2000-luvun alkupuolella, julkaistuihin tutkimuksiin, tilastotietoihin, toimiala-analyysihin ja ennusteisiin.

Kala- ja riistaluonnonvaroja koskeva julkinen keskustelu on nykyään hyvin vilkasta, mikä osoittaa, että ne ovat suomalaisille edelleen hyvin merkityksellisiä. Eläinluonnonvaroihin kohdistuu kiistoja, ristiriitoja ja jopa konflikteja. Erityisen kiistellyjä eläimiä ovat lohet, meritaimenet, hylkeet, hirvet ja suurpedot. Kiistat koskevat eläinten määrää luonnossa, metsästettävän tai kalastettavan kannan kokoa, suojelukeinoja, hyödyntämiskiintiöitä ja -mahdollisuuksia ja hyödyntämisoikeuksien jakoa eri osapuolten kesken. Kalaan ja riistaan liittyy voimakkaita erilaisia intressejä ja sekä hallintoon että myös tutkimukseen kohdistuvaa luottamusvajetta.

Ohjelman suunnitteluvaiheessa tehty toimintaympäristön analyysi on edelleen pääosin erittäin ajankohtainen. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan toimintaympäristössä havaittuja viime vuosien muutoksia.

2.2. Riistatalous ja pedot

Suhtautumisessa eläimiin ei ole tapahtunut erityistä muutosta. Maaseutu on edelleen uusien mahdollisuuksien kenttä. Ekosysteemipalvelun käsite on lisääntyneen kiinnostuksen kohteena luonnonvara-alan hallinnoinnissa ja tutkimuksessa. Maaseudun luonnonvarojen hallinnassa käsite ei kuitenkaan ole saavuttanut mitään erityistä läpimurtoa. Ristiriitoja ovat aiheuttaneet hirvi-, hylje- ja erityisesti suurpetokantojen koon arviointi. Suden tiukka suojelu on aiheuttanut jännitteitä alueilla, joilla sijaitsee susireviiri. Ristiriidat lintuharrastajien ja metsästäjien välillä ovat hälventyneet.

Huoli metsästysseurojen ukkoutumisesta on osoittautunut paikoin ylimitoitetuksi. Monet seurat ovat jo väljentäneet jäseneksi pääsyn sääntöjään, ja tätä nykyä metsästyksen aloittavalla henkilöllä on vain harvoin vaikeuksia päästä seuran jäseneksi. Metsästysmaiden pirstoutuminen on merkityksellisempi ja keskustellumpi ongelma kuin muutama vuosi sitten. Metsästysseurat ovat omatoimisesti alkaneet järjestellä metsästysmaita naapuriseurojensa kanssa metsästyksen toimivuuden parantamiseksi. Myös yhteislupakäytäntö ehkäisee pirstoutumisen metsästystä hankaloittavia vaikutuksia. Viime aikoina keskustelua on käyty erityisesti metsästyksestä luonnonsuojelualueilla. Tähän on osaltaan vaikuttanut tekemämme tutkimus.

Riistahallinto uudistettiin vuonna 2011 muodostamalla Suomen riistakeskus. Uudistuksessa viranomaistehtävät erotettiin muista riistatalouden editämis- ja ohjaustehtävistä omaksi alueekseen. Maakuntatasolla riistaeläinten hyödyntämistä ohjaavat viranomaistehtäviä hoitavat Suomen riistakeskuksen aluetoimistot. Riistahallinnon uudistuksen myötä suurpetojen pyyntiluvista ja ns. vahinkoperusteisen poikkeusluvan yhteydessä myös kielletyistä pyyntivälineistä päättää Suomen riistakeskus. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa enimmäiskiintiön myönnettäville suurpetojen pyyntiluville. Muutoin suurpetojen metsästyskäytännöissä ei ole tapahtunut muutosta. Sutta metsästetään laittomasti, koska kanta ei suojelutoimista huolimatta vahvistu. Karhun ja ilveksen kannat ovat vahvistuneet. Näitä suurpetoja myös metsästetään enenevässä määrin.

Kannanhoitoa suunniteltaessa alueelliset riistaneuvostot järjestävät neuvotteluja. Riistaneuvostoihin kuuluu maksimissaan kymmenen jäsentä, joista kuusi edustaa paikallisia metsästäjiä ja neljä muuta metsäkeskusta, Ely-keskusta, Maakuntaliittoa ja maanomistajia. Riistaneuvostot ohjaavat alueellista riistapolitiikkaa, niillä ei ole riistanhoitopiirin hallituksella ollutta päätöksentekovaltaa. Metsänomistajien ja muiden sidosryhmien vaikutusmahdollisuuksien riistapolitiikkaan oletetaan tehtyjen muutosten myötä paranevan.

2.3. Porotalous

Voimakkaasti kasvaneet suurpetokannat ovat syventäneet porotalouden kriisiä erityisesti Kainuussa. Pedot vähentävät myytävän lihan määrää ja tuloja, ja monet ovat jo joutuneet luopumaan poronhoitoelinkeinosta ja moni harkitsee luopumista.

Eryteisesti Keski-Lapin poronhoitajien huolenaiheeksi ovat viime vuosina tulleet uudet maankäyttöhankkeet. Vireillä on uusia kaivos Hankkeita ja kaivosten laajennuksia, tuulipuistoja ja turvetuotantoalueita. Osa kaivos Hankkeista on jo käynnistynyt. Laidunalueet ovat pirstoutuneet ja niiden määrä vähentynyt. Kehitys uhkaa pirstoa laidunalueita edelleen, jolloin porojen laidunnus keskittyy yhä harvemmille alueille.

2.4. Kalatalous

2.4.1. Vesiviljely

Kotimaisen ruokakalan kasvatusmäärät ovat vähentyneet entisestään. Tehokkaiden ja ympäristöystävällisten tuotantotapojen löytämisessä lienee kuitenkin päästy viime aikoina alkuun.

Kansallinen vesiviljelyohjelma 2015 on valtioneuvoston 18.6.2009 hyväksymä periaatepäätös, jossa ensimmäistä kertaa näin korkealla tasolla tehtiin päätöksiä vesiviljelyn kehittämistä sekä ympäristö- ja elinkeinopolitiikan yhteensovittamisesta. Tästä linjauksesta seurasi nopeasti toimeenpanoon tullut sijainninhjaussuunnittelu, jonka toteuttamisessa tutkimuslaitoksella on ollut hyvin merkittävä osa. Tämän urauurtavan työn vaikutuksia vesialueiden kaavoitukseen ja lupajärjestelmän käytäntöihin ei vielä voi arvioida. Valvontaohjetta ollaan uudistamassa, ja tämä tulee, yhdessä sijainninhjaussuunnitelmien kanssa, vaikuttamaan myös lupakäytäntöön.

Nettokuormitusajattelu on tullut kalankasvatuksen ympäristöpolitiikan keinovalikoimaan alan ministeriön aktiivisuuden myötä. Esiselvitys mahdollisuuksista tehtiin jo vuonna 2008, mutta lupajärjestelmään periaatteita ei ole käytännössä vielä saatu, vaan yhteisen näkemyksen hionta ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön välillä vei aikaa. Nettokuormitusajattelu on tällä välin levinnyt myös kalastuksen puolelle.

Maa- ja metsätalousministeriö on säästösyistä valmis karsimaan lohi-istukkaiden sopimuskasvatustoimintaa. Myös EU:n ohjeistukset saattavat vaikuttaa lohenistutustoiminnan laajuuteen. On esitetty, että istutukset olisivat sallittuja vain jokiin, joissa on luonnollisen lisääntymisen mahdollisuuksia. Lohikalojen luonnonmukaisen elinkierron mahdollistaminen on myös valmistumassa olevan kansallisen kalatiestrategian päämääränä.

2.4.2. Ammattikalastus

Ammattikalastajia huolestuttaa EU-komission esitys yhteisön uudeksi yhteiseksi kalastuspolitiikaksi, joka annettiin heinäkuussa 2011 ja jonka käsittely jatkuu EU-parlamentissa ja neuvostossa. Eryteisesti esitys yksikkökohtaisista siirrettävistä kiintiöistä yli 12 metrisille aluksille on herättänyt keskustelua.

Rannikkokalastajien keskeiseksi huolenaiheeksi on noussut EU:n aiheet ohjata lohenkalastusta aiempaa tiukemmin. EU:n maatalous- ja kalastusneuvosto on päättänyt lokakuussa 2011 ensi vuoden kalastuskiintiöistä, minkä mukaan Pohjanlahden lohikiintiö pienenee 51 prosentilla. EU-komissio on myös linjannut, että Itämeren lohi-istutuksista tulisi pitkällä aikajänteellä luopua kokonaan. Suomen ammattikalastajaliiton kyselyssä kävi ilmi jäsenten kasvanut tyytymättömyys RKTL:n toimintaa kohtaan, tämä johtuneen valtaosin tutkimuslaitoksen ajattelusta roolista lohiasiaissa.

Parin viime vuoden aikana virolaiset ja ruotsalaiset ovat ostaneet suomalaisia silakkatroulareita ja näin ovat saaneet pääsyn kalastamaan Suomen kalastuskiintiöstä. Virolla EU:n määrittelemät kalastuskiintiöt ovat paljon Suomea pienempiä, joten virolaiset ovat ryhtyneet kasvattamaan saaliitaan nappaamalla suomalaisten aluksia. Suomalaisten kalastajien myyntihalukkuus on lisääntynyt, koska alasta on tullut yhä byrokraattisempi ja teollisempi (YLE, MOT 26.6.2011).

Ammattikalastajia on ryhdytty rekrytoimaan ympäristönhoitajiksi. Eduskunta osoitti vuoden 2011 talousarvioon määrärahan poistokalastuksen tukemiseksi. Poistokalastuksen tarkoitus on kestäväällä tavalla poistaa vajaahyödynnettyä kalaa ja siihen sitoutuneita ravinteita rehevöityneistä vesistä sekä saaliin taloudellinen hyödyntäminen. Vajaahyödynnetyillä kaloilla tarkoitetaan särkikaloja (mm. lahna, särki ja suutari). Ely-keskukset tekevät ympäristönhoitosopimuksen niiden hakijoiden kanssa, jotka on valittu valtakunnallisen haun perusteella. Hakemuksia arvioidaan niiden vaikuttavuuden perusteella. Suuri saalismäärä (kalojen mukana vedestä poistettava fosfori- ja typpimäärä) ja poistokalastuksen kohteena olevien rannikkovesien rehevöityminen antavat etusijan valittaessa kohteita tuen piiriin. Ympäristönhoitosopimukset ammattikalastajien kanssa tehdään siten, että rahoitus riittää sopimusten kattamiin tukimääriin ja että sopimukset kattavat rannikkoalueet edustavalla tavalla. Poistokalastustuki maksetaan ympäristöpalkkiona ympäristönhoitosopimuksen sisältämien velvoitteiden suorittamisen perusteella. Saalis myydään elintarvikkeeksi tai rehuksi normaalien markkinoilla olevien pelisääntöjen mukaisesti.

Hylkeiden ja merimetsojen ammattikalastukselle aiheuttamista haitoista käyty keskustelu on voimistunut. RKTL selvitti merimetson ammattikalastukselle aiheuttamia haittoja ja niiden lieventämiskeinoja puhelinhaastatteluin talvella 2009. Noin puolet rannikkokalastajista katsoi merimetson vaikeuttavan omaa kalastustaan. Reilu neljäsosa piti haittaa vakavana. Kohtalaista tai vakavaa haittaa kokeneita oli erityisesti Suomenlahdella ja Selkämerellä – noin kolmannes kalastajista. Kalastajien mielestä merimetso olisi nykyistä vakavampi ongelma, elleivät jo hyljevahingot rajoittaisi kalastusmahdollisuuksia.

Saimaannorpan suojelun vuoksi kiellettiin vuonna 2011 keväinen verkkokalastus niillä norpan poikasten liikkumisen kannalta keskeisillä alueilla, joita ei ollut saatu vapaaehtoisen sopimusmenettelyn piiriin. Vuonna 2010 tehdyissä haastatteluissa 60 % ammattikalastajista ilmoitti, että kevätkielto ja muut kalastusrajoitukset vaikuttavat heidän elinkeinoonsa. Monet näistä kalastajista käyttävät vuoden mittaan useita pyyntimenetelmiä kuten troolia, nuottaa, verkkoja, rysiä ja katiskoja. Kiristynyt kalastuksen säätely on lisännyt elinkeinon epävarmuutta ja kaventanut joustavien kalastusstrategioiden valintamahdollisuuksia.

2.4.3. Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastuksen suosio on hienoisessa laskussa, vaikka kalastusta harrastaneiden kotitalouksien määrä onkin pysynyt samalla tasolla. Eri kalastusmuotojen suosio elää luonnonolosuhteiden, kalakantojen tilan ja kalastajien arvostusten mukaan: pilkkimistä ovat rajoittaneet Etelä-Suomen leudot talvet, vetouistelun suosio on kasvanut ja voimistuneet kuhakannat ovat paikoin jopa lisänneet verkkokalastusta.

Muutokset vapaa-ajankalastusharrastuksessa ovat hitaita. Kalastusharrastuksen ukkoutumista pelätään, mutta nuorten osallistuminen on 2000-luvulla ollut aktiivista, joskin vähenemään päin. On kuitenkin aavistettavissa, että kalastajien tapa harrastaa, arvostukset ja tarpeet eriytyvät entisestään. Jo nyt on nähtävissä esimerkiksi taitavien, teknisiä apuvälineitä käyttävien, uusiin kalastusmuotoihin,

kuten jigikalastukseen, keskittyneiden kalastajien ryhmä. Vapaa-ajanasuntojen merkitys kalastusharrastukselle on suuri, mutta suurten kaupunkien lähikalastuspaikoille on myös kasvavaa kysyntää.

Kalastuslain kokonaisuudistus on alkanut vuoden 2008 lopussa, mutta sen valmistuminen siirtyy luultavasti vielä muutaman vuoden päähän. Kalastuslain uudistustyössä on noussut esille vapaa-ajankalastuksen kipupisteitä: kalastusoikeudet, lupajärjestelmä, rahoitusjärjestelmä, hallintajärjestelmät ja osallistumisoikeus päätöksentekoon, kalastusharrastuksen toimintaedellytysten turvaaminen, kalastuksen valvonta ja uhanalaisten kalakantojen tilan parantaminen. Vapaa-ajankalastuksen kestävä kehittäminen laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena nähdään yhteiskunnallisesti tärkeänä tavoitteena.

Keskustelu kalastuksen eettisistä kysymyksistä, kuten pyydystä ja päästä -kalastuksen tai verkkokalastuksen oikeutuksesta on ollut viime vuosina laimeaa. Vapaa-ajankalastuksen poliittiset kysymykset ovat liittyneet lähinnä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kalavarojen hyödyntämisen ristiriitoihin, esimerkiksi uhanalaisten kalojen tai saimaannorpan suojelun kysymyksissä. Saimaannorpan suojelun perusteella tehtyihin kalastusrajoituksiin liittyvä keskustelu on heijastanut erilaisia näkemyksiä paikalliseen osallistumiseen perustuvan hallintamallin käyttökelpoisuudesta verrattuna keskusjohtoiseen malliin.

2.5. Luontomatkailu

Suomalaiset matkustavat mielellään koti- ja ulkomaille, eikä epävakaa taloustilanne v. 2008 lopun jälkeen ole vähentänyt matkailua. Luontomatkailun merkitys erityisesti Lapin taloudessa on kasvanut ja sen kehittämistä on runsaasti tuettu julkisesti. Erityisesti on kehitetty majoituspalveluja, luontokohteita, reitistöjä ja ohjelmapalvelujen tuottamisen edellytyksiä. Kalastusmatkailu on paljon laajempaa kuin riistallisiin elementteihin perustuva luontomatkailu. Sille ja myös muulle luontomatkailulle ulkomaiset asiakkaat ovat oleellisen tärkeitä.

Luontomatkailuun on yritetty saada uusia kohteita, mm. hylkeidenkatselumatkoja järjestetään jo. Metsästysmatkailu on kasvanut hitaammin ja on edelleen varsin vähäistä, alle 2000 metsästysmatkailijaa vuodessa. Metsästäsmäiden kaupallinen hyödyntäminen koetaan vaikeaksi, koska metsästäysmaista ei ole ollut tapana maksaa maanomistajille rahavuokraa.

Kalastusmatkailu on rannikkoalueilla kasvanut ammattikalastuksen rinnalle ja sen osaamista hyödyntäen. Ammattikalastuksen tapaan luontomatkailun rakenteet, peruspilarit ja joustavuus ovat monialaiset, mikä tuo toimialalle vakautta. Yritystoiminnan luonteesta johtuen ei voida näin lyhyellä ajalla puhua viime vuosina tapahtuneiden toimintaympäristön muutosten vaikutuksista, ei liiemmin edes paikallisesti.

Luontomatkailuun liittyy myös ristiriitoja. Karhujen katselu- ja kuvausmatkailun on arveltu lisäävän liikaa ihmisiin tottuneiden karhujen määrää katselupaikkojen lähellä. Kalastusoppaiden lupajärjestelmän yksinkertaistaminen ja kehittäminen on osoittautunut hankalaksi.

Luontomatkailua tutkitaan ja kehitetään aktiivisesti. Tässä tutkimusohjelmassa on tutkittu kalastusmatkailu- ja karhujenkatseluyritysten ominaisuuksia. Luontomatkailun tutkimus- ja kehittämistyötä tehdään RCTL:n ohella ja kanssa monissa yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa, mm. sen uusia mahdollisuuksia sekä talous- ja työllisyysvaikutuksia on alettu selvittää.

3. Ohjelman toteuttaminen

3.1. Hankkeet

Ohjelmassa on toteutettu ja/tai toteutettavana 26 hanketta. Hankkeet ovat kestoltaan 2-4 vuotta. Useimmat hankkeet on rahoitettu osittain ulkopuolisella tutkimusrahoituksella. Pääasiallinen rahoittaja on ollut maa- ja metsätalousministeriö yhteistutkimusten, tilaustöiden ja kehittämishankerahoitusten kautta. EU:n puiteohjelmista on rahoitettu yksi hanke ja Suomen Akatemian rahoituksella on toteutettu kahta hanketta.

Taulukko 1. Taulukko 1. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman hankkeet 2008-2011

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta - tutkimusohjelma
Hankeyhteenveto 2008-2011

Ohjelman teema Hanke nro	Hanke	Toteutus- aika	Hankkeen vetäjä	Ulkopuolinen rahoittaja
<i>Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus</i>				
302320	Suomalainen metsästäjä ja metsästys	2008-2011	Toivonen/Hiedanpää	MKJ
302335	Metsästysalueiden sosioekologinen pirstaloituminen	2008-2010	Hiedanpää	Uudenmaan rhp
302315	Kalastajan identiteetti ja lohenkalastuksen muutokset	2008-2011	J.Salmi	
302312	Miten Suomi kalastaa vapaa-aikana	2008-2010	Toivonen	MMM
302314	Vapaa-ajankalastustutkimuksen nykytila ja tulevaisuuden haasteet	2009-2010	Eskelinen	MMM
302320	Suomalainen metsästys ja riistanhoito	2012-	Forsman	
<i>Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys</i>				
302311	Taloudelliset ohjaukeinoet luonnonvarataloudessa	2008-2009	Virtanen	
302351	Karhun haaskakuvauksen taloudelliset vaikutukset	2008-2009	Eskelinen	
302350	Kalastusmatkailun jatkuvan tiedontuotannon edellytykset	2007-2009	Toivonen	MMM
302361	Mini Baltic Stern	2009-2010	Virtanen/Pokki	EU
302338	Kulttuuriset ekosysteemipalvelut kalastusmatkailussa	2011-2012	Hiedanpää	
202310	Lohenkalastuksen taloudelliset vaikutukset: Pohjanlahti ja pohjoiset joet	2009-2011	Storhammar	MMM
302314	Lohijokien vapaa-ajankalastuksen arvo	2011-2012	Pokki	
<i>Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot</i>				
302333	Kalastuksen kestävyys ja eläinpolitiikka - merimetso ja hylkeet	2008-2012	P.Salmi	
302334	Hirvi, susi ja ihminen, ekosysteemipalvelut, instituutiot ja luova hallinta, HirSu	2008-2011	Hiedanpää	Suomen Akatemia
302336	Ekosysteemilähestymistavan soveltaminen hirvi- ja suurpetokantojen hallinnoinnissa	2010	Hiedanpää	
302337	Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen	2010-2012	P.Salmi	MMM
302331	Instituutioiden yhteensopivuuden ongelma suomalaisessa riistapolitiikassa, FITPA	2011-2015	Hiedanpää	Suomen Akatemia
<i>Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki</i>				
302313	Kalastuksenhoitomaksujen vaikuttavuus	2008-2010	Eskelinen	MMM
302362	Vesiviljelyn nettokuormitusjärjestelmä	2008	Mäkinen	
302321	Riistanhoidon vapaaehtoistyö	2009-2010	Forsman	MMM
302312	Suomi Kalastaa 2009	2009-2012	Toivonen/Seppänen	MMM
302362	Kalastuksen ja kalanviljelyn vuorovaikutukset, COEXIST	2010-2013	Mäkinen	EU
302363	Kalankasvatuksen elinkaaripäivitys	2010-2011	Mäkinen	MMM
302316	Vapaa-ajankalastuksen mittarit	2011-2012	Eskelinen	MMM
303123	Kalastus nyky-yhteiskunnassa ja tulevaisuudessa	2010	Eskelinen ym.	MMM

3.2. Rahoitus, kustannukset ja resurssit

Tutkimuslaitoksen omalla budjettirahoituksella on katettu ohjelmaa toteuttavan vakinaisen henkilöstön palkat pääosin, hallinnoinnin menot, toimialan asiantuntijatehtävät, osa hankkeiden toimintamenoista ja ulkopuolisen hankerahoituksen omarahoitusosuudet. Hankerahoitusta on käytetty tilapäisen henkilöstön palkkaukseen ja hankkeiden toimintamenoihin. Ohjelman toteuttamisen kokonaiskustannukset yleiskustannukset mukaan lukien on käynnistysvaiheen jälkeen ollut keskimäärin

vajaa 800 000 euroa vuodessa. Tärkein kustannuserä on vakituisen henkilöstön palkat ja toiminnan yleiskustannukset. Osallistuminen ympäristöekonomian Diploma-koulutukseen on ollut tutkimuslaitoksen investointi.

Tutkimusohjelman hankkeita on toteutettu vuosittain 5-7 henkilötyövuoden työpanoksella. Tutkimusohjelman tulot ovat olleet 554 900 euroa. Seuraaville vuosille on tällä hetkellä tiedossa noin 700 000 euron ulkopuolinen rahoitus. Kustannukset, tulot ja henkilötyövuodet ovat taulukossa 2.

Taulukko 2. Tutkimusohjelman kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet vuosina 2008-2011.

Vuosi	Kokonaiskustannukset €	Tuotot €	Htv
2008	562 834	45 361	4,6
2009	795 695	135 243	6,5
2010	780 425	207 906	6,3
2011		166 368	

Ohjelmaa toteuttamaan lähteneestä tutkijaryhmästä yksi on siirtynyt eläkkeelle ja yksi pitkälle virkavapaalle. Näiden tilalle ei ole rekrytoitu uusia tutkijoita. Tutkimuslaitoksen sisäisillä siirroilla on muusta biologisesta tutkimuksesta siirtynyt tutkijoita ohjelmaa toteuttamaan. Määräaikaista henkilöstöä on ollut käytettävissä hankerahoituksella henkilötyövuosikiintiön puitteissa.

3.3. Tuotokset

Ohjelman hankkeiden tuloksena on syntynyt 85 erityyppistä julkaisua: kirjoja, tieteellisiä artikkeleita, raportteja, lehtikirjoituksia ja artikkeleita kirjoissa. Julkaisuluettelo on liitteenä 1. Julkaisujen lisäksi hankkeiden tuloksia on esitelty kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkijaseminaareissa ja tieteellisissä konferensseissa.

Ohjelman toimialaan liittyviä asiantuntijatehtäviä on hoidettu kysynnän mukaan. Asiantuntijatehtävät ovat olleet esitelmiä kotimaisissa ja kansainvälisissä asiantuntijaseminaareissa, hallinnon suunnittelu- ja kehittämistilaisuuksissa sekä sidosryhmien tilaisuuksissa. Lisäksi on valmisteltu tutkimuslaitoksen antamia eläinluonnonvarojen hallinta koskevia lausuntoja. Valitettavasti näiden asiantuntijaehtävien lukumääriä ei ole kerääntynyt tutkimuslaitoksen suoriterekeisterihin.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelma järjesti vuonna 2008 RKTL:n tutkimuspäivät teemalla ”Ohjaavatko yhteiskunnalliset vai ekologiset arvot eläinluonnonvarojen käyttöä”. Tutkimuspäivien ohjelmassa oli 15 esitystä ja niille osallistui parisataa alan toimijaa.

Ohjelman henkilöstö on osallistunut Lynet-yhteistyön käynnistämiseen ”Kestävä maankäyttö” – tutkimusohjelman suunnittelussa, ensimmäisten Lynet-tutkimuspäivien järjestämisessä vuonna 2010 ja yhteiskuntatutkijaverkoston käynnistämisessä. Kaksi tutkijaa suoritti ympäristöekonomian Diploma-tutkinnon.

3.4. Miten ohjelmaa on suunnattu ja kehitetty sen toiminta-aikana?

Ohjelmassa toteutetut ja toteutettavana olevat hankkeet ovat muotoutuneet pääsääntöisesti kolmella tavalla. Ohjelman teemoja on lähdetty toteuttamaan suunnitteleamalla projekteja, joille on useimmiten yhdessä kumppaneiden kanssa haettu rahoitusta. Jos ulkopuolista rahoitusta on saatu, hanke on käynnistetty. Toinen toimintaa ohjannut tapa hankkeiden käynnistämisessä on ollut maa- ja met-

sätalousministeriön vuosittaiset tulostavoitteet. Tulostavoitteiksi valikoituneet tutkimusaiheet on käynnistetty, useimmiten niissäkin on ollut ulkopuolista rahoitusta. Kokonaan tutkimuslaitoksen omalla rahoituksella on käynnistetty esitutkimustyyppisiä hankkeita, joiden tavoitteena on ollut luoda laajempi projekti.

MMM:n tilaamat tutkimukset ja selvitykset ovat suunnanneet tutkimusta merkittävästi.

Ohjelman toteuttajaryhmällä ei ole käytännössä ollut vapaita käsiä panostaa valittuihin, tutkimuslaitoksen strategisissa linjauksissakin tärkeiksi arvioituihin ja ennakoarvioinnissa relevanteiksi todettuihin teemoihin, vaan käytännölliset seikat ovat vaikuttaneet suuntaamiseen. Tämä lienee kuitenkin normaali käytäntö sektoritutkimuslaitosten ohjelmissa ja hankeryhmissä.

Ohjelman toiminnan suuntaamisen painopisteitä tarkasteltiin erikseen ohjelmapäällikön johtamisen erikoisammattitutkinnon kehittämistyössä syksyllä 2009. Työssä tarkasteltiin ennakoarvion, toimintaympäristöanalyysin ja tarkasteluhetkellä uusien luonnonvaratoimialalla julkaistujen toimintaohjelmien ja strategioiden perusteella, miten ohjelman toimintaa kannattaisi painottaa. Tarkastellut strategiat olivat Sitran kansallinen luonnonvarastrategia, Lynet-toimintasuunnitelma, sektoritutkimuksen neuvottelukunnan ohjelmat ja raportti tutkimuslaitosten rakenteellisesta uudistamisesta, hallitusohjelma, maaseutupoliittinen selonteko, MMM:n tutkimustarpeet, EU:n 7. puiteohjelma ja Life+ -ohjelma sekä julkisen riistakonsernin strategia ja kalastuslain kokonaisuudistuksen lähtöselvitys. Tässä työssä todettiin, että teemat ovat ajankohtaisia ja vastaavat yhteiskunnan tavoiteltujen kehityslinjojen tarpeita, mutta niiden sisällä kannattaa painottaa 1) Yhteiskunnan muutoksen ennakointia, hallinnan arviointi- ja kehittämistutkimusta, 2) Ekosysteemipalveluita ja niiden arvon tutkimusta ja 3) Kala- ja riistaluonnonvarojen virkistyskäytön ja käyttäjien tutkimusta. Painotukset on otettu huomioon ja ne ovat samansuuntaisia myös tässä arvioinnissa tehdyn toimintaympäristöanalyysin tarkastelun kanssa.

4. Ohjelman teemojen ajankohtaisuus ja toteutuminen

Toimintaympäristön nykytilan ja toimintaympäristöanalyysin viime vuosien muutosten tarkastelussa erottuu kolme selvästi voimistunutta ilmiötä, jotka ovat yhteisiä sekä kala- että riistataloudessa: risti-riidat, monipuolisen kestävä käytön tavoite elinkeino- ja harrastustoiminnassa sekä hallinnan kehittämisen tarpeet yhteiskunnan muuttuessa.

Suurpetojen, hylkeiden ja hirvieläinten kantojen koosta, suojelutavoitteista ja metsästyskiintiöistä kiistellään koko Suomessa. Poronhoitoa koetaan suurpetomäärien kasvun erityisesti kiusanneen. Kiistat lohenkalastuksesta meri- ja jokikalastajien välillä sekä saimaannorpan suojelun ja kalastuksen välillä jatkuvat. Uhanalaisten kalalajien kalastuksen oikeutus on noussut ja edelleen nousemassa ratkaisua odottavaksi kysymykseksi. Eläinluonnonvarojen kaupallisen hyödyntämisen ehdot ja hyötyjen jakautuminen ovat kiistanalaisia kysymyksiä.

Eläinluonnonvarojen käytöltä sekä elinkeinotoiminnassa että virkistyskäytössä vaaditaan kestävyttä. Vesiviljelyohjelman ja kalatiestrategian valmistuminen sekä saimaannorpan suojelun takia tehdyt rajoitukset ilmentävät tätä. Luonnon virkistyskäyttöön maaseutuelinkeinona luontoon perustuvassa matkailussa asetetaan edelleen suuria toiveita. Kalastus- ja metsästysharrastukset kilpailevat muiden ajankäyttömuotojen kanssa. Niiden suosio säilyy, mutta harrastuksen muodot kehittyvät ja kestävä käytön vaatimus koskee myös luonnossa virkistäytymistä jatkossa entistä selvemmin.

Hallinnan kehittämiseksi tarvitaan muuttuvassa yhteiskunnassa tutkimusta ja tutkimukseen perustuvaa kehittämistyötä. Tämä näkyy esimerkiksi yhteisen kalastuspolitiikan soveltamisessa, vesivil-

jelyn kehittämisessä ja kalastuslakiuudistuksen hankaluudessa. Kansalaisten ja luonnonvarojen hallinnosta vastaavien käytännön vuorovaikutuksen kehittäminen on tärkeää kaikilla eläinluonnonvarojen käytön sektoreilla. Se luo mahdollisuuksia myös ristiriitojen lieventämiseen.

Näiden toimintaympäristössä havaittujen muutosten valossa ohjelmaan valitut teemat ovat olleet oikeita ja tarpeellisia ja ne ovat myös edelleen relevantteja.

Hankemäärillä mitaten ohjelman teemoja on toteutettu tasapainoisesti. Luonnonvaratalous, elinkeinotoiminta ja rittäjäys - teemaa on kuitenkin toteutettu vähemmällä resursseilla, mistä johtuen hankkeet ovat olleet pienempiä kuin muissa teemoissa. Tämä johtuu taloustieteellisen tutkimuksen resurssoinnista, ohjelmassa ei ole vuosina 2010 ja 2011 ollut varsinaisesti taloustieteelliseen tutkimuksen keskittynyttä tutkijaa. Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki sekä hallinnan käytännöt ja instituutiot -teemojen hankkeiden kysyntä on ollut kasvamaan päin.

Ohjelman tutkimusalue on hyvin laaja, jopa jossain määrin pirstaleinen tutkijamäärään suhteutettuna. Tutkijoiden asiantuntemukselta on edellytetty laajuutta ja asiantuntemuksen monipuolisuus on kehittynyt. Vasta myöhempi arvio näyttää, onko laajuuden ohella myös asiantuntemuksen syvyyteen voitu panostaa riittävästi.

5. Ohjelman toteutuksen ja toiminnan arvio

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelman tutkimusryhmä arvioi ohjelman toteutusta ja toimintaa nelikenttäänalyysillä (SWOT). Tulos on liitteenä 2. Alla esitettävä yleisarvio on laadittu SWOT-analyysin, ohjelman toteutuksen sekä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa asioidessa kerättyjen näkemysten, kokemusten ja havaintojen perusteella. Ohjelman yhteiskunnallista vaikuttavuutta ei ole tässä arviossa mahdollista laajemmin selvittää.

Tutkimuslaitoksen tavoitteet ja tulosohtajaajan tarpeet yhteiskunnallisen luonnonvaratutkimuksen alalla ovat muuttuneet ja muuttumassa. MMM:n kannanotto RKTL:n v. 2010 tilinpäätökseen kiinnitti huomiota siihen, että tulossopimuksessa sovittua kehittämistavoitetta elinkeino-, yhteiskunta- ja taloustutkimuksen vahvistamiseksi ei ole kyetty toteuttamaan. Tutkimuslaitoksen uuden strategian ja sen toimeenpanon tarkoituksena on lähiaikoina poistaa tätä puutetta. Ohjelmassa tehty työ sekä tutkimushankkeissa että ympäristöekonomian erikoistumiskoulutuksen järjestelyvastoissa ja opiskelijoina tarjoaa pohjaa yhteiskunta- ja taloustutkimuksen vahvistamiselle. Uudet linjaukset myös osoittavat, että ohjelman käynnistäminen ja sen toteuttaminen ovat olleet oikeita tulevaisuusorientoituneita ratkaisuja. Kaikkien luonnonvarojen käyttö on koko yhteiskunnan tasolla kasvavan kiinnostuksen kohteena.

Tutkimusohjelman tulokset realisoituvat toteutettujen hankkeiden kautta. Ohjelman avulla on yhteiskuntatieteellistä luonnonvaratutkimusta laajennettu kalataloudesta riistatalouteen ja luontomatkailuun. Eläinluonnonvarojen käytön yhteiskunnallisen tutkimuksen painoarvo tutkimuslaitoksessa on kasvanut. Ohjelman hankkeet ovat verkostoituneet muiden, myös tutkimuslaitokselle aiemmin vieraampien tutkijaryhmien, tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Ohjelmassa työskentelevät ovat toimineet aktiivisesti Lynet-yhteistyön luomisessa, mikä on myös mahdollistanut uusia yhteistyömaaleja ja verkostoja. Lynet-yhteistyön kautta on avautunut ja avautumassa uusia mahdollisuuksia käyttää yhdessä eri tutkimuslaitosten aineistoja.

Ohjelman tutkimukset ovat olleet käytäntöön orientoituneita. Valmistuneiden hankkeiden tuloksia on välittömästi hyödynnetty riistakeskusuudistuksen valmistelussa ja kalastuslain uudistustyössä sekä kalastusmaksuvarojen palautuksissa eri edunsaajille. Itämeren kaasuputken ympäristöluvan

kalastajakorvausten perusteena käytettiin Suomessa ensimmäisen kerran tutkimuslaitoksen lausunnonaan esittämää, ohjelmassa tutkittua luonnonvaravuokran käsitteeseen perustuvaa korvausmallia. Eläinluonnonvaroihin liittyvät ristiriidat ovat usein monimutkaisia ja sitkeitä, jolloin niiden hallintaa tukeva tutkimus on osa pitkää kiistojen lieventämiseen tähtäävää vuorovaikutusprosessia. Tässä on päästy hyvään alkuun.

Vaikka eläinluonnonvarojen yhteiskunta- ja taloustieteelliselle tutkimukselle on monilla tahoilla tunnustettu kasvavaa tarvetta, sen käynnistäminen ja toteuttaminen on osoittautunut usein hankalaksi. Tulostavoitetehtäviä ja esiselvityksiä lukuun ottamatta voidaan yleensä käynnistää vain hankkeita, joihin saadaan myös ulkopuolista rahoitusta, vaikka aiheet olisivat kiinnostavia ja tärkeitä. Tästä syystä esimerkiksi poroa koskevaa tutkimusta ei ohjelmassa ole toistaiseksi saatu käyntiin. Julkiset rahoittajat ovat ohjelman toimialalla tärkein rahoituslähde. Yksityisiä tutkimusrahoittajia on rajallisesti ja kilpailu rahoituksesta on kovaa. Eläinluonnonvarojen elinkeinoina hyödyntävät uudet, esimerkiksi luontomatkailun yritykset ovat pieniä eikä niillä ole juurikaan mahdollisuuksia osallistua tutkimusrahoitukseen. Julkishallinto on hyvin tärkeä asiakas ja tutkimustiedon hyödyntäjä, mutta julkiset rahoitusmahdollisuudet kapenevat koko ajan.

Tulostavoitteiden ja MMM:n tilaamien tutkimusten ja selvitysten toteuttaminen on vienyt melko suuren osan pienen tutkimusryhmän resursseista. Nämä hankkeet ovat kuitenkin yleensä olleet myös ohjelman ydintehtäviä. Toteuttamisessa joudutaan tasapainoilemaan hallintoa suoraan palvelevan ja tieteellisempiin tavoitteisiin tähtäävän tutkimuksen välillä. Ohjelman toteutukseen on tuonut oman mausteensa valtionhallinnon tuottavuusohjelma. Eläköityneiden ja virkavapaalle lähteneiden tutkijoiden tilalle ei ole saatu korvaavia rekrytointeja tai sijaisia eikä uusrekrytointeja tutkimusalan vahvistamiseksi ole tehty. Määräaikaisia tutkijoita on voitu jossain määrin palkata hankerahoituksella.

Noin puolella ohjelman tutkijoista on biologinen peruskoulutus. Ryhmä on pienestä koostaan huolimatta tieteellisesti monipuolinen ja lähestynyt tutkimusaiheita rohkeasti ja luovasti. Ryhmänä toimimisesta on koettu olevan hyötyä, vaikka ihmiset ovat hajallaan eri toimipaikoissa. Uutta osaamista talous- ja yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta on hankittu täydennyskoulutuksella ja työssä oppien. Tätä osaamista on syytä vahvistaa, samoin laajojen kyselyiden toteuttamisen ja tilastollisen käsittelyn osaamista. Tutkimuslaitoksen uusi organisoituminen luo toivottavasti uusia mahdollisuuksia yhdistää biologisten ja ihmisiä koskevien aineistojen hankintaa, mikä lisää kustannustehokkuuttakin.

Eläinluonnonvarojen talous- ja yhteiskuntatutkimukselle on kasvavaa kysyntää. Välitöntäkin tutkimustiedon tarvetta on nähtävissä. Metsästyksen, riistatalouden ja vapaa-ajankalastuksen ominaisuuksista ja harrastajista tarvitaan tutkimustietoa monentyyppisiin ennakointitarpeisiin politiikkaohjauksessa, hallinnossa, järjestöissä ja myös elinkeinotoiminnassa. Eläinluonnonvarojen käyttöön liittyvien ristiriitojen hallintaan ja ratkaisemiseen tarvitaan tutkimuksen avulla tuotettuja ratkaisumalleja.

6. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelma on ollut tutkimuslaitoksessa aivan uusi avaus, kokonaan talous- ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen keskittyvä hankekokonaisuus. Tässä vaiheessa voidaan jo nähdä, että se on ollut tarpeellinen ja tulevaisuuteen tähtäävä. Edellä luvuissa 4 ja 5 on yksityiskohtaisesti arvioitu ohjelman teemoja ja toteutusta. Näistä voidaan erityisinä saavutuksina nostaa esille seuraavat seikat:

- Ohjelmaa toteutettaessa on luotu uusia verkostoja ja saatu uusia tutkimuslaitoksessa aiemmin vieraampia yhteistyökumppaneita.
- Tutkimuksessa on yhdistetty tietellistä ja käytännönläheistä työtä.
- Ohjelmassa on toteutettu hankkeita, joita on ollut välittömästi hyödynnetty, esimerkiksi riistahallinnon uudistustyössä ja kalastuslainsäädännön kehittämisessä.
- Eläinluonnonvaroihin liittyvien ristiriitojen hallinnan tutkimusta on laajennettu riistakysymyksistä kalatalouteen.

Tutkimusohjelman toimikautta on vielä kaksi vuotta. Käynnissä ja alkamassa on useita hankkeita, jotka jatkuvat koko loppukauden ja sen ylikin. Toimintaa voidaan kuitenkin jossain määrin vielä tässä vaiheessa suunnata ja toiminnan edellytyksiä kehittää.

Ohjelman toteuttamista ja samalla koko tutkimuslaitoksen tulevaa talous- ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusta tulee vahvistaa. Välittömänä tavoitteena on taloustutkijan rekrytointi vuonna 2012. Tilastotieteilijä tai vastaava suurten kyselyaineistojen käyttöön perustuvan tutkimuksen asiantuntija tulisi saada ohjelman tutkijaryhmään lähitulevaisuudessa. Lisäksi tarvittaisiin yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen osaamisen laajentamista, esimerkiksi politiikan- tai hallintotieteen tutkimuksen asiantuntijalla seuraavassa vaiheessa. Hankerahoituksen käyttöä tilapäisten tutkijoiden palkkaamiseen tulee jatkossakin voida käyttää.

Edellä mainittujen vahvistamista tarvitsemien tutkimusalojen lisäksi eläinluonnonvaratutkimuksessa tulee jatkossakin panostaa tiedon valtakysymysten ja asiantuntijatiedon ja paikallisen tiedon suhteiden tutkimukseen. Tärkeä kohde on kansalaisten ja luonnonvarojen käyttäjien vapaaehtoistyön ja käytännön vuorovaikutuksen kehittäminen, joka luo mahdollisuuksia sekä kiistojen lieventämiseen että luonnonvaratutkimuksen vahvistamiseen. Yhteistyötä ja verkostoitumista kehittämällä tulisi tarkastella myös median vaikutusvaltaa eläinluonnonvarojen käyttöä ja suojelua koskevien mielikuvien luomisessa. Käytännön toimenpiteinä ohjelman toteuttajien olisi syytä kehittää asiakas- ja sidosryhmäkontaktien hoitoa systemaattisemmaksi. Tutkimustulosten näkyvyyttä ja erityisesti nettiviestintää on myös varaa parantaa.

Liite 1.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman julkaisut vuosina 2008-2011

2008

- Eskelinen, Päivi; Mäkinen, Timo. 2008. Tutkimuslaitos käynnistää Luonnonvarat ja yhteiskunta - tutkimusohjelman. *Apaja* 1/2008:31.
- Hiedanpää, Juha. 2008. Instituution synty: Tapaus luonnonarvokauppa. *Hallinnon tutkimus* 3/2008:55-68.
- Hiedanpää, Juha. 2008. Ekosysteemipalveluiden lumo. *Apaja* 2/2008:6-8.
- Hiedanpää, Juha. 2008. Sosiaalista yrittäjyyttä Satakunnassa: tapaus luonnonarvokauppa. Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Salmi, Juhani; Ylikoski, Kari, (toim.). Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: STAY-ryhmä. s. 48-65.
- Hiedanpää, Juha; Salmi, Juhani; Ylikoski, Kari. 2008. Kansalaistoiminta on yhteisöllistä kekseliäisyyttä. Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Salmi, Juhani; Ylikoski, Kari, (toim.). Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: STAY-ryhmä. s. 150-155.
- Mäkinen, Timo; Salmi, Pekka; Salmi, Juhani; Kettunen, Juhani. 2008. Institutional sustainability of aquaculture and fishing - A case of the Archipelago Sea region, Finland. *American Fisheries Society Symposium* 49:81-94.
- Mäkinen, Timo; Vielma, Jouni; Ritvanen, Tiina. 2008. Vähäarvoisen kalan ravinnepitoisuudet suhteessa kalan kasvatuksen kuormitukseen. Teoksessa: Mäkinen, Timo (toim.). Voidaanko kalastuksella vähentää kalan kasvatuksen ravinnekuormaa? Kalankasvatuksen nettokuormitusjärjestelmän esiselvitys. Riista- ja kalatalous. *Selvityksiä* 2/2008:10-12.
- Pellikka, Jani; Härkönen, Sauli; Hiedanpää, Juha; Jaakkola, Janne. 2008. Hirvenmetsästyseurueiden käsityksiä sidosryhmien suhtautumisesta pyyntilupien käyttöön. *Suomen Riista* 54:28-40.
- Pellikka, Jani; Salmi, Pekka; Ratamäki, Outi. 2008. Alueelliset suurpetoneuvottelukunnat ristiriitojen hallinnassa. Riista- ja kalatalous. *Tutkimuksia* 2/2008:1-32.
- Pellikka, Jani; Salmi, Pekka. 2008. Collaborative moose hunting planning: A Finnish case. *Human Dimensions of Wildlife* 13(6):400-415.
- Salmi, Juhani. 2008. Kalastaja merellä ja rannalla. Onko kalastajan perimästä luonto- ja paikallistietämyksestä matkailun avuksi? Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Salmi, Juhani; Ylikoski, Kari, (toim.). Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: STAY-ryhmä. s. 128-149.
- Salmi, Juhani. 2008. Kalastus ja kalastuskulttuuri vireyttävät rannikkokylä. *Ympäristöviesti, Syksy* 2008:14-15.
- Salmi, Juhani. 2008. Elämyksiä ja sosiaalista hyvinvointia kalasta ja kalastuskulttuurista - esimerkkinä Merikarvian merimatkailu. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Keskustelua ja raportteja 4/2008:117-132.
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka. 2008. Rannikkokalastuksen muutokset viime vuosikymmeninä. *Kalastusmuseoyhdistyksen julkaisuja* 19:77-85.
- Salmi, Pekka; Neuman, Erik; Hakaste, Tapio. 2008. Scale and participation in recreational fisheries management: nordic examples. In: Aas, Øystein (ed.). *Global challenges in recreational fisheries*. Oxford: Blackwell Publishing. p. 130-149.
- Salmi, Pekka; Salmi, Juhani; Mäkinen, Timo. 2008. Kustfiskarnas utkomststrategier i Skärgårdshavet. *Fiskeriposten* 9-10/2008:13.
- Salmi, Pekka; Salmi, Juhani; Mäkinen, Timo. 2008. Kustfiskare har svårt att leva på enbart fiske. *Fiskeritidskrift för Finland* 4/2008:23.
- Salmi, Pekka; Salmi, Juhani; Mäkinen, Timo. 2008. Livelihood strategies and survival of small-scale fisheries in the Finnish Archipelago Sea. *American Fisheries Society Symposium* 49:517-529.
- Salmi, Pekka. 2008. Merimetsot ja kalatalous - monitieteinen ongelmakenttä. *Apaja* 1/2008:20-22.
- Salmi, Pekka; Salmi, Juhani; Erkinaro, Jaakko. 2008. Poliittinen lohi tutkimuksen kohteena. *Apaja* 2/2008:4-5.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2008. Recreational fishing in Finland. In: Aas, Øystein (ed.). *Global challenges in recreational fisheries*. Oxford: Blackwell Publishing. p. 21-25.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2008. Kalastusmatkailu numeroina. Kyselytutkimus yrittäjille. Riista- ja kalatalous. *Selvityksiä* 13/2008:1-32.

Toivonen, Anna-Liisa. 2008. Vapaa-ajankalastajat ja kalastusluvut. Suomen Kalastuslehti 1/2008:24-25.
Vielma, Jouni; Mäkinen, Timo. 2008. Itämeren kalankasvatuksella uuden nousun aika? Apaja 1/2008:19.

2009

- Eskelinen, Päivi. 2009. Karhut elinkeinona - millaisia ovat katselupalveluja tarjoavat yritykset? Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 15/2009:1-15.
- Eskelinen, Päivi. 2009. Yö karhun kaverina kiinnostaa keski-eurooppalaisia matkailijoita. Apaja 2/2009:7.
- Eskelinen, Päivi. 2009. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman toiminann kehittämisen. JET Ympäristö-luonnonvara 2008-2009. Kehittämistyö, moniste 6 s.
- Eskelinen, Päivi; Toivonen, Anna-Liisa; Salmi, Pekka. 2009. Kalastus on tärkein harrastus kymmenilletuhansille suomalaisille. Apaja 1/2009:25-26.
- Hiedanpää, Juha; Laulumaa, Markku; Nieminen, Jere; Pellikka, Jani. 2009. Mikä pirstoutuminen? - tutkimus hirvenmetsästysmaiden pirstoutumisesta ruuhka-Suomessa Uudellamaalla. Metsästäjä 5/2009:36-38.
- Hiedanpää, Juha; Laulumaa, Markku; Nieminen, Jere; Pellikka, Jani. 2009. Vad då för splittring? - undersökning av älgmarkernas splittring i nyländska Trängselfinland. Jägaren 5/2009:36-38.
- Hiedanpää, Juha; Auvinen, Ari-Pekka; Jokinen, Ari; Kauppila, Jenni; Kolström, Taneli; Leskinen, Leena; Naskali, Arto; Peltola, Taru; Similä, Jukka; Åkerman, Maria. 2009. Ekosysteemipalvelut: Mitä ne ovat ja millaista tietoa niistä tarvitaan. Teoksessa: Luonnonvaratiedon hyödyntäminen politiikan ja päätöksenteon tukena - tietotarpeiden muodostuminen, ekosysteemipalvelut sekä luonnonvarojen kestävä käyttön arviointia tukevat mittarit, työvälineet ja mallit. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. Kestävä kehitys 7/2009:48-58.
- Pellikka, Jani; Hiedanpää, Juha; Härkönen, Sauli; Jaakkola, Janne. 2009. Metsästys palveluksena: Hirvenmetsästysseurueet hirvivahinkojen vähentäjinä. Suomen Riista 55:71-82.
- Pellikka, Jani; Viitala, Merja. 2009. Mitä luontoharrastukset kertovat metsästäjien monitoimisuudesta? Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 6/2009:1-26.
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka. 2009. Ammattikalastajuuden synty: yhteiskunnallinen murros ja kalastajan identiteetti Pohjois-Satakunnan rannikolla. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 7/2009:1-35.
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka; Mäkinen, Timo. 2009. Rannikkokalastuksen ja kalankasvatuksen näköalat Lounais-Suomen saaristossa. Paikallisyhteisö ja vuorovaikutus. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 2/2009:1-34.
- Salmi, Pekka. 2009. Rural resource use and environmentalisation: governance challenges in Finnish coastal fisheries. Maaseudun uusi aika 17(2):47-59.
- Salmi, Pekka. 2009. Rural-urban relations in livelihoods, governance and use of natural resources - Considerations of fisheries in the Finnish Archipelago Sea Region. In: Andersson, Kjell; Eklund, Erland; Lehtola, Minna; Salmi, Pekka (eds). Beyond the rural-urban divide: Cross-continental perspectives on the differentiated countryside and its regulation. Research in Rural Sociology and Development 14:171-189.
- Salmi, Pekka. 2009. Vapaa-ajankalastus kansainvälisillä vesillä. Apaja 1/2009:28.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2009. Suomalainen metsästäjä 2008. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 19/2009:1-22.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2009. Jägarprofilen 2009. Hur möter förhoppningar och verklighet varandra vid bedrivande av olika jaktformer. Jägaren 6/2009:16-17.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2009. Kalastusmatkailuelinkeinon tunnuslukuja. Suomen Kalastuslehti 2/2009:14-15.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2009. Metsästäjäprofiili 2009. Miten toiveet ja todellisuus kohtaavat eri metsästysmuotojen harrastamisessa. Metsästäjä 6/2009:16-17.

2010

- Forsman, Leena; Wikman, Marcus; Härkönen, Sauli; Eskelinen, Päivi. 2010. Riistatalouden vapaaehtoistyö. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 10/2010:1-42.
- Forsman, Leena; Wikman, Marcus. 2010. Frivilligarbetet i jaktvårdsföreningarna - finns mer än nog att göra! Jägaren 5/2010:62-63.
- Forsman, Leena; Wikman, Marcus. 2010. Riistalaskennat - metsästäjien vapaaehtoistyötä parhaimmillaan. Metsästäjä 4/2010:48-49.

- Forsman, Leena; Wikman, Marcus. 2010. Vapaaehtoistyö riistanhoitoyhdistyksissä - työsarkaa riittää. Metsästäjä 5/2010:52-53.
- Forsman, Leena; Wikman, Marcus. 2010. Viltinventeringarna - frivilligarbete av finaste märke. Jägaren 4/2010:48-49.
- Heinimaa, Petri; Eskelinen, Päivi. 2010. Vapaa-ajan kalastuskin kohtaa tutut muutostrendit. Apaja 2/2010:33-34.
- Hiedanpää, Juha; Pellikka, Jani. 2010. Käytännöllinen kekseliäisyys: Tilanneanalyysi hirvenmetsästyksestä kansallispuistossa ja sen lähialueilla. Maaseudun uusi aika 3/2010:5-20.
- Hiedanpää, Juha; Pellikka, Jani; Laulumaa, Markku; Nieminen, Jere. 2010. Hirvieläinten metsästysoekologisesti pirstoutuneilla metsästyksmailla: Tapaustutkimus Nuuksion kansallispuiston ympäristöstä. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 2/2010:1-46.
- Hiedanpää, Juha. 2010. Luonnonarvot suomalaisen metsätalouden kannusterakenteessa. Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Suvantola, Leila; Naskali, Arto (toim.). Hyödyllinen luonto: Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana. Tampere: Vastapaino. s. 159-173.
- Hiedanpää, Juha; Suvantola, Leila; Naskali, Arto. 2010. Ekosysteemipalvelun käsitteen lupaus. Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Suvantola, Leila; Naskali, Arto (toim.). Hyödyllinen luonto: Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana. Tampere: Vastapaino. s. 9-18.
- Muje, Kari; Salmi, Pekka; Eskelinen, Päivi. 2010. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 3/2010:1-40.
- Pellikka, Jani. 2010. Metsästystä ja eläinoikeuksia. Jahti 44(2): 14.
- Pellikka, Jani; Heliövaara, Kari; Huldén, Larry; Huldén, Lena. 2010. Hirvikärpäskohtaamiset ja niiden vaikutukset luonnossa liikkujien käyttäytymiseen. Metsätieteen aikakauskirja 3/2010: 221-237.
- Salmi, J.; Salmi, P. 2010. Fishing tourism, biodiversity protection and regional politics in the River Tornionjoki, Finland. Fisheries Management and Ecology 17(2):192-198.
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka; Moilanen, Pentti. 2010. Ammattikalastus ja merimetso: Merestä elantoaan hankkivien näkemyksiä. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 1/2010:1-18.
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka. 2010. Ammattikalastuksen selviämiskamppailu - Elinkeinon kriisi ja yhteisön tuki. Riista- ja kalatalous, Selvityksiä nro 23. 22 s. (Tuli ulos helmikuussa 2011)
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka. 2010. Ammattikalastajuuden synty Pohjois-Satakunnan rannikolla. Kalastaja 2/2010:8-9.
- Salmi, Juhani; Salmi, Pekka. 2010. Merimetsasta vaihtelevasti haittaa kalastajille. Kalastaja 1/2010:6-7.
- Seppänen, E.; Toivonen, A.-L. 2010. Understanding recreational fishing in the perspective of second homes and tourism. Nordia Geographical Publications 39(1):15-26.
- Seppänen, Eila; Salmi, Pekka. 2010. Vapaa-ajankalastustutkimus Suomessa – katsaus kirjallisuuteen. Riista- ja kalatalous, Asiakasraportti. 39 s.
- Seppänen, Eila; Eskelinen, Päivi; Vähä, Ville; Hiedanpää, Juha. 2010. Vapaa-ajankalastustutkimuksen tulevaisuuden haasteet. Riista- ja kalatalous, Asiakasraportti. 40 s.
- Sirkiä, Saija; Pellikka, Jani; Lindén, Harto. 2010. Balancing the needs of capercaillie (Tetrao urogallus) and moose (Alces alces) in large-scale human land use. European Journal of Wildlife Research 56(3): 249-260.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2010. Jägaren satsar en tusenlapp per år. Jägaren 2/2010:46-47.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2010. Jägarprofilen 2009: Markerna, vapnen och hundarna - jaktegendomen mönstras. Jägaren 1/2010:38-39.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2010. Metsästäjä kuluttaa harrastukseensa tonnin vuodessa. Metsästäjä 2/2010:46-47.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2010. Metsästäjäprofiili: Maat, pyssyt ja pystykorvat - metsästysoisuus mittarissa. Metsästäjä 1/2010:38-39.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2010. Mikä vie miehet metsälle? Naisilla hiukan eri motiivi kuin miehillä. Metsästäjä 3/2010:14-15.
- Toivonen, Anna-Liisa. 2010. Varför jagar män? Kvinnor jagar av andra orsaker. Jägaren 3/2010:14-15.
- Vierikko, Kati; Pellikka, Jani; Hanski, Ilpo; Myllyviita, Tanja; Niemelä, Jari; Vehkamäki, Seppo; Lindén, Harto. 2010. Wildlife richness and forest characteristics: indicators of sustainable forest management in Finland. Ecological Indicators 10(2): 361-369.

2011

- Hiedanpää, Juha 2011. Yyterinniemen orgaaninen funktionalismi. In Hiedanpää, J. et al 2011. Kokemäenjoen aalloilla ja rannoilla. Satakuntaliitto, Pori. ss. 196 – 224.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D.W. 2011. The Harmonization Game: Reason and Rules in European Biodiversity Policy. *Environmental Policy and Governance* 21, 99–111.
- Hiedanpää, J., Kotilainen, J. & Salo, M. 2011. Unfolding the Organised Irresponsibility: Ecosystem Approach and the Quest for Forest Biodiversity in Finland, Peru, and Russia. *Forest Policy and Economics*, 13, 159–165.
- Hiedanpää, Juha & Peltola, Taru 2011. Ekosysteemipalvelut luovat hyvinvointia. In Furman, E. & Niemelä, J. (eds.) Ihminen ja ympäristö. WSOY/Gaudeamus.
- Hiedanpää, Juha & Peltola, Taru 2011. Kulttuuriset ekosysteemipalvelut. In Furman, E. & Niemelä, J. (eds.) Ihminen ja ympäristö. WSOY/Gaudeamus.
- Niemi, Milla; Pellikka, Jani; Nylander, Eija; Korhonen, Pekka. 2011. Onko huolta huomisesta? Pohjoissuomalaisten metsästäjien ajatuksia metsäkanalintukantojen pienentyessä. *Suomen Riista* 57: 37-54.
- Pellikka, Jani; Sandström, Camilla. 2011. The role of large carnivore committees in legitimising large carnivore management in Finland and Sweden. *Environmental Management* 48(1):212-28.
- Pellikka, Jani. 2011. Työpaja ratkaisi seurojen hirvijahdin. *Jahti* 45(1): 25-26.
- Salmi, Juhani 2011. Merikalastuksen vaiheet - jokivirran kuohuista kansainvälistyviin aaltoihin. In Hiedanpää, J. et al 2011. Kokemäenjoen aalloilla ja rannoilla. Satakuntaliitto, Pori. ss. 101-126.
- Salmi, Pekka; Ratamäki, Outi. 2011. Fishing Culture, Animal Policy, and New Governance: A Case Study of Voluntary Catch-and-Release Fishing in Finland. In T.D. Beard, R. Arlinghaus, and S.G. Sutton (eds): *The Angler in the Environment: Social, Economic, Biological, and Ethical Dimensions*. Proceedings of the 5th World Recreational Fishing Conference. American Fisheries Society, Bethesda, Maryland, USA. *American Fisheries Society Symposium* 75: 235-249.
- Rannikko, Pertti; Hiedanpää, Juha; Pellikka, Jani; Ratamäki, Outi; Härkönen, Sauli; Salmi, Pekka. 2011. Kohtaamisia metsässä. Eläinkiistoista yhteistoimintaan. *Metsäkustannus*. 213s.
- Seppänen, Eila; Toivonen, Anna-Liisa; Kurkilahti, Mika; Moilanen, Pentti. 2011. Suomi kalastaa 2009 – vapaa-ajankalastuksen saaliit kalastusalueittain. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2011*. 54 s.
- Seppänen, Eila; Toivonen, Anna-Liisa; Kurkilahti, Mika; Moilanen, Pentti. 2011. Suomi kalastaa 2009 – Vapaa-ajankalastus kalastusalueilla. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 1/2011*. 56 s.
- Seppänen, Eila. 2011. Suomalaiset ovat kalastajakansaa. *Suomen Kalastuslehti* 5/2011. s. 12-14.

Liite 2.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta tutkimusohjelman tutkijoiden SWOT-analyysi ohjelman toiminnasta

Vahvuudet (joiden varaan rakennetaan) • Tehdään oikeita asioita, tekemisiä on hyödynnetty ja otettu vakavasti, on kysyntää • Luovuus, ennakkoluulottomuus ja rohkeus • Tieteellinen monipuolisuus • Käytäntöorientoituneisuus • Luva-tyyppisen tekemisen status on noussut RKTL:ssa • Pitkä perinne yhteiskuntatieteellisestä luonnonvaratutkimuksesta • Laajat aihepiirit • Tutkimusyhteistyö • Ryhmästä on hyötyä • Organisoituminen verrattuna aiempaan tilaan	Heikkoudet (jotka täytyy/täytyisi korjata) • Näkyvyys • Tutkimuksen tunnettuus • Asiakaskontaktit eivät ole säännöllisiä ja systemaattisia • Ratkaisumalleja tarjottava enemmän • Pieni ryhmä, osaamisvajeita • Ryhmästä voisi olla enemmän hyötyä • Valeyhteiskuntatieteilijöiden suuri osuus • Tieteenalojen ja yksiköiden raja-aidat • Porotutkimus • Mediasuhteet ja mediatutkimus
Mahdollisuudet (jotka voidaan tulevaisuudessa hyödyntää) • Eläinluonnonvarat kiinnostavat ja niiden hyödyntäminen on tärkeää • Yhteiskuntatieteellinen eläinluonnonvaratutkimus painopisteenä tutkimuslaitoksessa • Luonnonvarapaneeli avaa mahdollisuuksia • RKTL:n uusi organisaatio, yhteistyömahdollisuudet erityisesti ratkaisuvaihtoehtojen tuottamisessa paranee • Eläinkantatutkijat ja ihmistutkijat enemmän yhdessä kentälle • Uudet elinkeinot • Lähiruoka (elinkeinojen ja tutkimuksen tukena) • Luonnon virkistyskäytön tutkimus yhdessä Metlan ja Syken kanssa • Tilastokyselyihin ja esim. hirvihavaintokortteihin mukaan muiden hankkeiden kysymyksiä • Taloustiede • Kansalaistieteen nousu • Eläköityminen, henkilöstön korkea ikä	Uhat (jotka täytyy tulevaisuudessa ottaa huomioon) • Laaja tutkimuskenttä, tekeminen pirstoutuu, syö miestä • Jos tutkimustulokset eivät vastaa tilaajan tai edunvalvojan ennako-odotusten mukaisia, ne vaiennetaan • Maaseutuasiat jää suojelukeskustelun alle • Elinkeinojen häviäminen • Kapea taloustieteellinen näkemys • Tuhlataan olemassa olevia henkilöresursseja